

Toon Leën
—Sarah Bal—
FRED&FERRY GALLERY
06.02.2022——12.03.2022

EEN INTERVIEW MET SARAH BAL
door Eline Verstegen

Het was via galeriehouder Frederik Vergaert dat ik het werk van kunstenaar Toon Leën leerde kennen, en via het werk van kunstenaar Toon Leën dat ik het werk van schilder Sarah Bal leerde kennen. Na de uitnodiging om een tekst te schrijven bij haar tentoonstelling, nam ik contact met haar op. Ze stelde meteen een interview per e-mail voor en ondermijnde daarmee mijn idee van een informeel, persoonlijk gesprek tijdens een studiobezoek. In haar tweede e-mail meldde ze dat iemand anders namens haar zou spreken.

EV De tentoonstelling bij Fred&Ferry Gallery is de eerste nadat je samen met verschillende kunstenaars en critici werkte aan het boek *Personally, I'm Most Interested in the Shapes and Colours* en met Toon Leën de lecture performance *Student of Colours* maakte. Hoe evalueer je deze projecten en hoe verhouden ze zich tot elkaar?

SB Het boek is echt een doorbraak geweest. Het heeft me geholpen om enkele cruciale ideeën te verduidelijken. De lezing was een andere ervaring omdat die veel interactiever was, maar ik heb daar echt van genoten. Voor deze tentoonstelling heb ik gewerkt aan een nieuw soort beeldmateriaal en ik ben erg benieuwd hoe bezoekers daarop zullen reageren. Blijven ze heel serieus? Zullen ze lachen? Of misschien zullen ze deze afbeeldingen gewoon klasseren als irrelevant — ze tussen gedachtestreepjes plaatsen — en verder gaan met hun leven. Misschien zullen ze zich de ervaring pas later, over een week of over een maand, herinneren, contextualiseren. De wereldwijde context maakt ook deel uit van de realiteit waarin mijn werken zich bevinden en deze context is volgens mij op 6 januari 2021 aanzienlijk veranderd.

EV Je hecht behoorlijk veel belang aan de bestorming van het Capitool. Heeft deze gebeurtenis een zo // of: zo'n // grote rol gespeeld in de ontwikkeling van je werk?

SB Laat me beginnen met een anekdote. Maanden geleden was ik in mijn studio, ik zat diep in mijn werk, ik was doodmoe, de pandemie beu, en ervan overtuigd dat ik de uiterste grenzen van mijn artistieke kunnen had bereikt. Je herinnert je misschien dat de interactie van kleuren en vormen mijn grootste interesse was. Eigenlijk was het mijn enige interesse. Tijdens het werken was ik volledig afgesloten van de buitenwereld. Op een dag kwam mijn vriendin binnen en zei ze terloops dat er een staatsgreep aan de gang was in de Verenigde Staten. Ik begreep niet helemaal wat ze bedoelde en negeerde het eerlijk gezegd gewoon, omdat politiek me nooit wat deed. Maar dan – toen we buiten lunchten en ik beelden op televisie zag – bedacht ik me plots dat ik een heel belangrijke gebeurtenis had kunnen missen. Dit vertelde ik haar en aangezien ze goed thuis is in literatuur, zei ze: “Chérie, je hebt dit stukje informatie tussen gedachtestreepjes gezet. Dat doen mensen vaak”. Zo ontstond het idee voor de tentoonstelling.

EV "Iets tussen gedachtestreepjes zetten", om jouw woorden te gebruiken, kan echter op twee manieren worden geïnterpreteerd. Je zou enerzijds kunnen stellen dat gedachtestreepjes een manier zijn om informatie te scheiden die misschien niet essentieel is. Anderzijds zou je ze ook kunnen zien als hulpmiddelen om een gedachte te benadrukken, iets toe te voegen, ook al past het misschien niet perfect in het verhaal. Wat is jouw kijk op het 'gedachtestreepje'?

SB Je vraag vat perfect de onzekerheid die inherent is aan het gedachtestreepje. Iedereen die boeken schrijft of leest, is zich bewust van het reële gevaar om de informatie tussen deze twee kleine streepjes over te slaan. Gedachtestreepjes verbinden, maar ze scheiden ook en verstoren. De 'gedachtestreepjesparadox' is dat ze verstoren om te verbinden. Het is precies diezelfde paradox die ik ook inherent vond aan een heel andere realiteit, namelijk die van staatsgrepen. Dit is een nieuw onderwerp van mijn artistieke onderzoek geworden.

EV Dit nieuwe onderzoeksthema kan misschien heel ver verwijderd lijken van je eerdere werk. Een overeenkomst zou echter kunnen zijn dat in beiden abstractie en specificiteit elkaar

afwisselen. Zoals je in een e-mail aan mij schreef, "het is een universeel principe van ons bewustzijn dat het onmiddellijk beweegt tussen abstract en concreet." Hoe zie je dit in beide onderzoekslijnen?

SB De bestorming van het Capitool was een specifieke gebeurtenis op een bepaald moment. Toch was het niet alleen dat. Het was, naar mijn mening, een manifestatie van een abstract concept, van een idee van een staatsgreep. Dit idee van een gewelddadig verdringen van een legitieme autoriteit om controle te krijgen, is zo oud als de sociale orde zelf. Om de mechanismen achter staatsgrepen te begrijpen, heb ik boeken gelezen en urenlang archiefbeelden van dergelijke gebeurtenissen bekeken. Daardoor heb ik veel geleerd over de dynamiek van onze sociale en politieke orde. Maar ik verruimde ook mijn kijk op de soms agressieve relatie tussen vormen en kleuren. In mijn vorige werken was abstractie een noodzakelijke voorwaarde om het over concrete sociale realiteiten te hebben. Hoe kunnen we de relatie tussen twee werkelijkheden kennen, bijvoorbeeld tussen acties en emoties, als we het patroon dat vormen en kleuren met elkaar verbindt niet kennen?

EV Een andere gelijkenis is misschien de spanning tussen het chaotische en het gestructureerde, tussen het irrationele of het intuïtieve en het rationele?

SB Ik realiseerde me lang geleden al dat wat op het eerste gezicht misschien chaotisch lijkt, in werkelijkheid patronen verbergt die op een perfect geordende manier werken. Ik ben er zeker van dat de werkelijkheid uit meerdere lagen bestaat, maar ik denk niet dat die allemaal rationeel zijn. Mijn escapade op het vlak van de politieke realiteit – in het bijzonder staatsgrepen – kan dienen als illustratie van het punt dat ik hier probeer te maken. Het is fascinerend – en tegelijkertijd angstaanjagend – om te zien dat er talloze perspectieven zijn die spelen wanneer mensen kijken naar een staatsgreep die zich ontvouwt: degenen die de stormende menigte zien als de echte patriotten kunnen liefde voelen voor het moederland; degenen die de opstandigen ondersteunen bij het bereiken van hun doel kunnen vreugde voelen; degenen die de krijgsmacht vertrouwen kunnen zich kalm voelen; degenen die in de heilige beginselen van wet en orde geloven kunnen boos worden; degenen die vanaf de zijlijn toekijken zijn

misschien verbaasd over hoe gemakkelijk de staatsgreep daadwerkelijk verloopt. Sommigen zullen praten over de moed die nodig is om een hoger doel na te streven, terwijl anderen bedroefd zullen zijn dat de belangrijkste principes van een democratie worden aangevallen. Dit komt allemaal door het feit dat een staatsgreep een verwarrende gebeurtenis is. De oude orde wordt ondermijnd. De nieuwe orde is er nog niet. Is zo'n situatie blijvend? Zal het alles veranderen? Wat betekent het voor mij persoonlijk?

EV Wat betekent het politieke voor jou persoonlijk, als kunstenaar?

SB Zoals ik in het begin al zei, was politiek een blinde vlek voor mij. Ik voelde dat het ook een hiaat was in mijn artistieke praktijk. In deze tentoonstelling kijk ik echter naar verschillende lijnen — die op canvas, maar ook de verbindende en scheidslijnen die bestaan tussen kunst en politiek, kunst en taal, het subjectieve en objectieve, het persoonlijke en onpersoonlijke. Door de narratieven en de esthetiek van specifieke staatsgrepen onder de loep te nemen plaats ik die blinde vlek direct in de schijnwerpers. Het stelt me in staat om de 'gedachtstreepjesparadox' aan te kaarten: hoe kan een kloof een brug worden?

EV Je liet eerder optekenen dat er twee opties waren voor je toekomstige praktijk: ofwel specialiseren in een bepaalde kleur (of bepaald kleurbereik), ofwel de fascinatie voor kleur helemaal loslaten. Geeft deze tentoonstelling een indicatie van de richting die het zal uitgaan?

SB Ik zou willen dat bezoekers daarover hun eigen conclusies trekken. Ik denk dat het niet moeilijk te voorspellen zal zijn. Ik ben een intuïtieve kunstenaar, daarom nodig ik de bezoekers uit om deze tentoonstelling ook intuïtief te benaderen en open te staan voor de mogelijkheid dat een kloof die ze zien een brug kan zijn naar iets dat ze niet verwachten.

Sarah Bal (geb. 1986) woont en werkt in Genève—volgens Toon Leën—

Ze studeerde interieurarchitectuur aan de Universiteit voor Kunst en Design van Genève alvorens met schilderkunst te beginnen.

Voor dit interview werd Sarah Bal vertegenwoordigd door Michał Gołębek, een schrijver uit Polen. Hij kon deze informatie niet bevestigen.

Eline Verstegen (geb. 1991) woont en werkt in Antwerpen en is curator en auteur.